

EURÓPAI BIZOTTSÁG

A BIZOTTSÁG AJÁNLÁSA

(2013. november 27.)

a büntetőeljárás során gyanúsított és vádlott kiszolgáltatott személyekre vonatkozó eljárási biztosítékokról

(2013/C 378/02)

AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG,

tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre és különösen annak 292. cikkére,

mivel:

- (1) Ezen ajánlás célja, hogy ösztönözze a tagállamokat valamennyi olyan gyanúsított és vádlott eljárási jogainak erősítésére, aki életkora, szellemi vagy fizikai állapota, illetve fogyatékosága miatt nem képes megérteni a büntetőeljárást, és hatékonyan részt venni abban (a továbbiakban: kiszolgáltatott személyek).
- (2) A gyanúsítottak és vádlottak eljárási jogainak védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapítása révén ennek az ajánlásnak erősítenie kell a tagállamok bizalmát a többi tagállam igazságszolgáltatási rendszerei iránt, és ezáltal elősegítheti a bűnügyi határozatok kölcsönös elismerésének javítását.
- (3) A Stockholmi Program ⁽¹⁾ nagy hangsúlyt helyez az egyéneket a büntetőeljárásban megillető jogok erősítésére. A program 2.4. pontjában az Európai Tanács felkérte a Bizottságot, hogy fokozatos megközelítést alkalmazva terjesszen elő javaslatokat ⁽²⁾ a gyanúsítottak és vádlottak jogainak megerősítésére.
- (4) Mostanáig három intézkedést fogadtak el, nevezetesen a 2010/64/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvet ⁽³⁾, a 2012/13/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvet ⁽⁴⁾, valamint a 2013/48/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvet ⁽⁵⁾.
- (5) Ezen ajánlásban a szabadságuktól megfosztott gyanúsítottokra vagy vádlottokra vonatkozó utalások minden olyan helyzetre vonatkoznak, ha büntetőeljárás során egy gyanúsítottat vagy vádlottat az EJEE – az Emberi Jogok Európai Bírósága ítélkezési gyakorlatában értelmezett – 5. cikke (1) bekezdésének c) pontja értelmében a szabadságától megfosztanak.
- (6) Lényeges, hogy gyorsan azonosítsák és elismerjék a büntetőeljárás során gyanúsított vagy vádlott személy kiszolgáltatottságát. A rendőrtiszteknek, illetve a bűnüldöző vagy igazságügyi hatóságoknak előzetes elemzést kell végezniük ebből a célból. Az illetékes hatóságoknak emellett lehetőségüknek kell lennie arra, hogy független szakértőt kérjenek fel a kiszolgáltatottság mértékének, a kiszolgáltatott személy szükségleteinek, valamint az érintett személlyel kapcsolatosan meghozott vagy tervezett intézkedések célszerűségének vizsgálatára.
- (7) A gyanúsítottaknak és a vádlottaknak, illetve ügyvédeknek a nemzeti joggal összhangban jogosultaknak kell lenniük arra, hogy megtámadják az esetleges kiszolgáltatottságukra vonatkozóan a büntetőeljárás keretében adott értékelést, különösen akkor, ha állapotuk jelentős mértékben korlátozhatja vagy akadályozhatja alapvető jogaik gyakorlását. Ez a jog nem kötelezi a tagállamokat arra, hogy olyan különleges jogorvoslati eljárásról, külön mechanizmusról vagy panasztételi eljárásról gondoskodjanak, amelynek keretében az ilyen jellegű mulasztás vagy megtagadás ellen jogorvoslattal lehet élni.
- (8) A „jogi képviselő”: olyan személy, aki képviseli a kiszolgáltatott személy érdekeit, és felügyeli annak jogi ügyeit. Például ilyen a kiszolgáltatott személy számára a bíróság által kinevezett gondnok.
- (9) A „megfelelő nagykorú személy”: olyan hozzátartozó vagy a kiszolgáltatott személlyel társadalmi kapcsolatban álló személy, aki valószínűsíthetően együttműködik a hatóságokkal, továbbá lehetővé teszi a kiszolgáltatott személy számára eljárási jogainak gyakorlását.

⁽¹⁾ HL C 115., 2010.5.4., 1. o.

⁽²⁾ HL C 295., 2009.12.4., 1. o.

⁽³⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2010. október 20-i 2010/64/EU irányelve a büntetőeljárás során igénybe vehető tolmácsoláshoz és fordításhoz való jogról, HL L 280., 2010.10.26., 1. o.

⁽⁴⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2012. május 22-i 2012/13/EU irányelve a büntetőeljárás során a tájékoztatáshoz való jogról, HL L 142., 2012.6.1., 1. o.

⁽⁵⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2013. október 22-i 2013/48/EU irányelve a büntetőeljárás során és az európai elfogatóparancsokhoz kapcsolódó eljárásokban ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogról, valamint valamely harmadik félnek a szabadságelvonáskor történő tájékoztatásához való jogról és a szabadságelvonás ideje alatt harmadik felekkel és a konzuli hatóságokkal való kommunikációhoz való jogról, HL L 294., 2013.11.6., 1. o.

- (10) A kiszolgáltatott személyeknek megfelelő segítségnyújtásra és támogatásra van szükségük a büntetőeljárás folyamán. Ennek érdekében a kiszolgáltatott gyanúsított vagy vádlott jogi képviselőjét vagy egy megfelelő nagykorú személyt a lehető leghamarabb tájékoztatni kell az érintettel szemben indított büntetőeljárásról, a vád jellegéről, az eljárási jogokról és az igénybe vehető jogorvoslatokról. A jogi képviselőt vagy megfelelő nagykorú személyt a lehető leghamarabb értesíteni kell a szabadságelvonásról, továbbá tájékoztatni kell annak indokairól, kivéve ha ez ellentétes volna az érintett személy elsődleges érdekeivel.
- (11) Különlegesen kiszolgáltatottként ismerik el azokat a személyeket, akik nem képesek követni és megérteni a büntetőeljárást. A tisztességes eljáráshoz való jogaik biztosítása érdekében az említett személyek ügyvéd javára nem mondhatnak le jogaikról.
- (12) A személyes szabadságuktól megfosztott, kiszolgáltatott személyek személyi sérthetlensége érdekében az érintetteknek jogosultaknak kell lenniük arra, hogy olyan orvosi vizsgálatot vegyenek igénybe, amely felméri általános állapotukat, és azt, hogy a velük szemben hozott esetleges intézkedések megfelelnek-e az állapotuknak.
- (13) A kiszolgáltatott személyek nem minden esetben képesek felfogni a velük szemben alkalmazott rendőrségi kihallgatás tartalmát. Annak elkerülése érdekében, hogy vitassák a kihallgatásokon elhangzottakat, és ezért a kikérdezés szükségtelen megismétlésére kerüljön sor, a szóban forgó kihallgatásokat audiovizuális felvételen rögzíteni kell.
- (14) Az egyes ügyek sajátos körülményeire figyelemmel, a kiszolgáltatott állapot nem jelenthet akadályt abban a tekintetben, hogy a gyanúsított vagy vádlott eljárási jogainak gyakorlása során, valamint a hatékony jogorvoslatához való jog érvényesítése céljából hozzáférjen az illetékes hatóság birtokában lévő, a szóban forgó büntetőüggyel kapcsolatos tárgyi bizonyítékokhoz.
- (15) Ez az ajánlás alkalmazandó azokra a kiszolgáltatott személyekre, akik esetében a 2002/584/IB tanácsi kerethatározat⁽¹⁾ (az európai elfogatóparancs) szerinti átadási eljárás van folyamatban. A végrehajtó tagállam illetékes hatóságainak az európai elfogatóparanccsal kapcsolatos eljárások során alkalmazniuk kell az ezen ajánlásba foglalt konkrét eljárási jogokat.
- (16) A fogyatékossgal élő személyek igazságszolgáltatáshoz való jogának hatékony érvényesítésére irányuló, megfelelő intézkedésekre vonatkozó, ezen ajánlásban szereplő hivatkozásokat a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló 2006. évi ENSZ egyezményben és különösen annak 13. cikkében meghatározott célkitűzések fényében kell értelmezni.
- (17) Annak érdekében, hogy a kiszolgáltatott személyekkel kapcsolatba kerülő szakemberek ismerjék e személyek sajátos szükségleteit, az előbbieknél megfelelő képzésben kell részesülniük.
- (18) Ezen ajánlás tiszteletben tartja az alapvető jogokat, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartája által elismert elveket. Ezen ajánlás különösen a szabadsághoz, a tisztességes eljáráshoz és a védelemhez való jog előmozdítására törekszik.
- (19) A tagállamoknak tájékoztatniuk kell a Bizottságot ezen ajánlás nyomán követéséről az arra vonatkozó értesítést követő (36 hónapon) belül. A Bizottságnak e tájékoztatás alapján figyelemmel kell kísérnie és értékelnie kell a tagállami intézkedéseket,

AJÁNLJA, HOGY:

1. SZAKASZ

TÁRGY ÉS HATÁLY

1. Ez az ajánlás felszólítja a tagállamokat, hogy erősítsék meg a büntetőeljárás során a kiszolgáltatott gyanúsítottak és vádlottak, valamint az európai elfogatóparanccsal kapcsolatos eljárások hatálya alatt álló kiszolgáltatott személyek egyes eljárási jogait.
2. A kiszolgáltatott személyek konkrét eljárási jogait attól az időponttól kezdve kell alkalmazni, amikor megvádolták őket bűncselekmény elkövetésével. E jogok az eljárás lezárásáig alkalmazandók.
3. A kiszolgáltatott személyeket elsődleges érdekeiknek megfelelően be kell vonni eljárási jogaik gyakorlásába, figyelembe véve, hogy képesek-e megérteni az eljárásokat és hatékonyan részt venni azokban.

2. SZAKASZ

A KISZOLGÁLTATOTT SZEMÉLYEK AZONOSÍTÁSA

4. Gyorsan azonosítani kell a kiszolgáltatott személyeket, és el kell ismerni az állapotukat. A tagállamoknak gondoskodniuk kell arról, hogy valamennyi illetékes hatóságnak lehetősége legyen arra, hogy független szakértő által végzett orvosi vizsgálat révén azonosítsa a kiszolgáltatott személyeket, határozza meg kiszolgáltatottságuk mértékét és sajátos szükségleteiket. Az említett szakértő indokolt véleményt adhat a kiszolgáltatott személlyel szemben hozott vagy tervezett intézkedések célszerűségéről.

⁽¹⁾ A Tanács 2002. június 13-i 2002/584/IB kerethatározata az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról, HL L 190., 2002.7.18., 1. o.

3. SZAKASZ

A KISZOLGÁLTATOTT SZEMÉLYEK JOGAI*A megkülönböztetés tilalma*

5. A kiszolgáltatott személyekkel szemben a nemzeti jog alapján nem alkalmazható semmiféle hátrányos megkülönböztetés az ezen ajánlásban említett eljárási jogaik gyakorlása során.
6. A büntetőeljárás folyamán tiszteletben kell tartani a kiszolgáltatott személyek számára biztosított eljárási jogokat, figyelembe véve kiszolgáltatottságuk jellegét és mértékét.

A kiszolgáltatottság védelme

7. A tagállamoknak elő kell írniuk a kiszolgáltatottság védelmezését különösen azon személyek esetében, akiket súlyos lelki, szellemi, fizikai vagy érzékszervi fogyatékoság, elmebetegség vagy kognitív zavar akadályoz abban, hogy megértsék az eljárást és hatékonyan részt vegyenek abban.

A tájékoztatáshoz való jog

8. A fogyatékosággal élő személyeket kérésre – számukra elérhető formában – tájékoztatni kell az eljárási jogaikról.
9. A fogyatékos személyeket, valamint szükség esetén jogi képviselőjüket vagy egy megfelelő nagykorú személyt tájékoztatni kell az ezen ajánlásban említett konkrét eljárási jogokról, különösen azokról, amelyek a tájékoztatáshoz, az orvosi segítségnyújtáshoz, és az ügyvédi segítség igénybevételéhez való joggal, a magánélet tiszteletben tartásával, valamint adott esetben az előzetes letartóztatással összefüggő jogokkal kapcsolatosak.
10. A jogi képviselőnek vagy a kiszolgáltatott személy, illetve az illetékes hatóság által, az adott személy segítése céljából kijelölt megfelelő nagykorú személynek jelen kell lennie a rendőrség épületében és a bírósági tárgyalások során.

Az ügyvédi segítség igénybevételéhez való jog

11. Ha a kiszolgáltatott személy nem képes megérteni és követni az eljárást, nem fosztható meg a 2013/48/EU irányelv szerinti, ügyvédi segítség igénybevételéhez való jogától.

Az orvosi segítségnyújtáshoz való jog

12. A kiszolgáltatott személyeknek szisztematikus és rendszeres orvosi segítséget kell kapniuk a büntetőeljárás során, amennyiben megfosztják őket a szabadságuktól.

A kihallgatás rögzítése

13. A kiszolgáltatott személyek kihallgatásait a tárgyalást megelőző nyomozati szakasz folyamán audiovizuális felvételen kell rögzíteni.

Szabadságelvonás

14. A tagállamoknak lépéseket kell tenniük annak érdekében, hogy a büntetőjogi felelősséget megállapító ítélet meghozatala előtt a kiszolgáltatott személyekkel szemben szabadságelvonással járó intézkedés alkalmazására a legvégső esetben, arányosan, és az adott személy szükségleteinek megfelelő feltételek mellett kerüljön sor. Megfelelő intézkedéseket kell hozni annak érdekében, hogy a kiszolgáltatott személyek – különleges szükségleteik figyelembevételével – megfelelő elhelyezést kapjanak, amennyiben megfosztják őket a szabadságuktól.

A magánélet védelme

15. Az illetékes hatóságoknak megfelelő intézkedéseket kell hozniuk a kiszolgáltatott személyek magánéletének, személyi sérthetlenségének és személyes adatainak – köztük az orvosi adatoknak – védelmére a büntetőeljárás folyamán.

Az európai elfogatóparancshoz kapcsolódó eljárások

16. A végrehajtó tagállamnak gondoskodnia kell arról, hogy az ezen ajánlásban említett konkrét eljárási jogok letartóztatásuktól fogva megillessék az európai elfogatóparancshoz kapcsolódó eljárások hatálya alatt álló kiszolgáltatott személyeket.

Képzés

17. A rendőrtiszteknek, valamint a kiszolgáltatott személyekkel szemben folytatott büntetőeljárásokban illetékes bűnüldöző és igazságügyi hatóságoknak külön képzést kell kapniuk.

4. SZAKASZ

NYOMON KÖVETÉS

18. A tagállamoknak (36 hónappal az értesítést követően) tájékoztatniuk kell a Bizottságot az ezen ajánlás végrehajtását célzó intézkedésekről.

5. SZAKASZ

ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

19. Ennek az ajánlásnak a tagállamok a címzettjei.

Kelt Brüsszelben, 2013. november 27-én.

a Bizottság részéről

Viviane REDING

alelnök